

Rammeplan og forskrift

**Videreutdanning i
aldring og eldreomsorg**

**Fastsatt 1. desember 2005 av
Utdannings- og forskningsdepartementet**

Innhold

FORORD	3
BEGRUNNELSE FOR NASJONALE RAMMEPLANER	3
RAMMEPLANENS FUNKSJON	3
1. INNLEDNING	5
DEMOGRAFISKE FORHOLD	5
ETTERSPØRSEL ETTER HELSE- OG SOSIALTJENESTER	5
YRKESUTØVELSE OG KOMPETANSE	5
GERONTOLOGI, GERIATRI OG ELDREOMSORG - EN BEGREPSAVKLARING	6
2. MÅL FOR STUDIET	6
3. INNHOLD	8
HOVEDEMNE 1: ALDRING OG ELDRE MENNESKERS LIVSVILKÅR	8
HOVEDEMNE 2: SYKDOM, FUNKSJONSSVIKT OG MESTRING I ELDRE ÅR	9
HOVEDEMNE 3: ORGANISERING OG UTØVELSE AV HELSE- OG SOSIALTJENESTER TIL ELDRE MENNESKER	10
4. ARBEIDSFORMER	12
5. KRAV TIL UNDERVISNINGSPERSONALE	12
FORSKRIFT FOR RAMMEPLAM FOR VIDEREUTDANNING I ALDRING OG ELDREOMSORG	
§ 1 FAGLIG INNHOLD	13
§ 2 FASTSETTING AV FAGPLAN	13
§ 3 FORDYPNINGSOPPGAVE	13
§ 4 VURDERINGSORDNINGER OG EKSAMEN	13
§ 5 VURDERINGSUTTRYKK	14
§ 6 KARAKTERUTSKRIFT	14
§ 7 OPPTAKSKRAV	14
§ 8 IKRAFTTREDEN	14

Forord

Begrunnelse for nasjonale rammeplaner

På bakgrunn av drøftinger og utredning om videreutdanning i helse- og sosialfagene er det vedtatt at det skal utarbeides rammeplaner for sentrale videreutdanninger.

Slik situasjonen er i dag har en del videreutdanningstilbud et nærmest sammenfallende innhold til tross for forskjellige betegnelser, mens innholdet i mange tilbud med samme navn varierer fra høgskole til høgskole.

Rammeplaner for de vanligste utdanningene for store grupper kan derfor være gunstige styringsredskap som samtidig forenkler godkjenningsprosedyrene og gjør kravene til videreutdanningene kjent på forhånd. På denne måten vil både studenter og arbeidsgivere i større grad kunne ha kjennskap til opptakskrav og innhold i en videreutdanning.

Premissene for utviklingen av høyere utdanning er lagt i flere offentlige dokumenter de seineste år. Når det gjelder videreutdanning i helse- og sosialfag eksplisitt, uttalte allerede St.meld.nr. 41 (1987-88) - Nasjonal Helseplan at målsetting for videreutdanning er å:

1. Sikre den enkelte nye kunnskaper
2. Tilføre helse- og sosialarbeidere nye kunnskaper i tråd med nye behov og målsettinger.

Den peker også på at etter- og videreutdanningstilbudene bør være tverrfaglige. Brukerperspektiv og brukermedvirkning er også momenter som vektlegges sterkere enn før. Sett i sammenheng med dagens helseproblemer og sosiale utfordringer fører dette til et behov for nytenkning og tverrfaglighet både i praksisfeltet og i utdanningene. Samtidig pekes det fra noen av utdanningene på at det er viktigere at videreutdanningene gir studentene reell fordypning enn at de tilpasses flest mulig grupper av helse- og sosialarbeidere.

Rammeplanens funksjon

Rammeplanen angir målområder og bestemmer innholdet i videreutdanningene i Norge, og planen er et nasjonalt styringsmiddel for hver videreutdanning det lages rammeplaner for. Hovedintensjonene med rammeplaner er å sikre et ensartet faglig nivå, fremme mulighetene for fleksible utdanningsløsninger og gjøre de enkelte videreutdanningene innen hvert fagområde likeverdige i hele landet.

Rammeplanen skal være med å sikre at samme videreutdanningstilbud ved forskjellige høgskoler blir enhetlig innen viktige områder. Den skal også gi høgskolene frihet til faglig og pedagogisk utviklingsarbeid ut fra høgskolens lokale forutsetninger. Rammeplanen vil måtte endres dersom helse- og sosialpolitiske mål og utviklingen i samfunnet skulle tilsi dette.

Rammeplanen skal beskrive mål, innhold, arbeidsmåter, organisering/omfang og kvalifikasjonskrav til undervisningspersonalet.

Den enkelte høgskole utarbeider en fagplan som viser hvordan høgskolen ønsker å organisere og tilrettelegge sitt utdanningsprogram innen de grenser rammeplanen fastsetter.

Fagplanen høgskolene utarbeider skal gi en nærmere beskrivelse av:

- målene for utdanningen; disse skal være i samsvar med rammeplanens mål og skal skissere både holdningskrav, ferdighetskrav og kunnskapskrav.
- opptakskravene som skal angi om det dreier seg om en videreutdanning hvor en krever en helt spesiell grunnutdanning eller om det er en tverrfaglig videreutdanning.
- faginnhold som viser hvilke emner og problemområder som skal presenteres i studiet og hvordan disse skal dekke planens mål. Studiepoengsfordeling skal også framgå.
- studie- og arbeidsformer som viser hvordan studentene skal oppnå studiets mål gjennom studiedeltaking og ved hjelp av pensum.
- organisering og omfang av studiet med angivelse om mulighetene for heltids-/deltidsstudier og eventuelle desentraliseringsmuligheter, samt opplegg for eventuell praksis
- vurderingsordningen som viser sammenheng mellom mål, innhold, studie- og arbeidsformer og den valgte vurderingsordningen. Valget av vurderingsordning skal således begrunnes ut fra kravet om at studenten skal ha oppnådd studiets mål for å bestå avsluttende eksamen.
- krav til kvalifikasjoner hos undervisningspersonalet

Av fagplanen skal det videre gå klart fram om studiet fyller de krav som til enhver tid er fastsatt i lover og forskrifter for spesielle videreutdanninger.

1. Innledning

Den første videreutdanning i eldreomsorg ble startet ved Diakonissehusets sykepleierskole i 1982. Antall videreutdanninger innenfor eldreomsorg har siden økt til 17 i 1997. Utdanningene har vært ulike mht. innhold, lengde og studentmålgruppe. Helse- og sosialpolitisk har omsorg for eldre mennesker vært og vil fortsatt være et viktig satsingsområde. Videreutdanning i aldring og eldreomsorg er et av bidragene til en god helse- og sosialtjeneste. En nasjonal rammeplan for tverrfaglig videreutdanning innenfor dette feltet styrker den felles faglige plattformen for dem som skal arbeide innenfor helse- og sosialtjenesten til eldre.

Demografiske forhold

Det å bli gammel er ikke ensbetydende med å bli syk og hjelpetrequende. Men i alderdommen øker sjansen betraktelig for en rekke sykdommer og for funksjonstap. Befolkningsprognosene viser at gruppen over 80 år, «de aller eldste» vil øke sterkt i antall. Sammenlignet med 1996 vil denne gruppen øke med vel 40.000 personer frem til år 2010, det tilsvarer en økning på ca. 24%. I 2040 vil gruppen av "de aller eldste" omtrent være fordoblet. Når man vet at ca. $\frac{3}{4}$ i denne gruppen er aleneboende og at ca. $\frac{1}{5}$ har utviklet aldersdemens, tilsier befolkningsutviklingen at behovene for varierte omsorgstjenester vil vokse sterkt fremover. Omsorg for aldersdemente har vært et helse- og sosialpolitisk satsingsområde de siste årene og dette tema er derfor vektlagt i denne videreutdanningen.

Etterspørsel etter helse- og sosialtjenester

Pga. denne demografiske utviklingen vil det bli en økning i etterspørselen etter alle typer helse- og sosialtjenester. Det vil bli behov for tiltak basert på alt fra «hjelp til selvhjelp» til omfattende støtte og omsorgstiltak, som bl. a. baserer seg på et nærmere samarbeid mellom offentlig og privat innsats. I innledningen til Velferdsmeldingen (St. meld. nr. 35, 1994-95) sies det at «en god pleie- og omsorgstjeneste må først og fremst begrunnes i den enkelte brukers opplevelse av egen velferd». Helse- og sosialarbeidere har et medansvar for å utforme en tjeneste som imøtekommer de ulike behov hos eldre mennesker og som ivaretar de eldres integritet.

Yrkesutøvelse og kompetanse

De som arbeider blant eldre mennesker, bør i størst mulig grad basere sin virksomhet på nyere kunnskap om aldring og eldre, innenfor fysiologi, psykologi, sosiologi, geriatri og helse- og sosialpolitikk. I tillegg er det nødvendig at man gjør vurderinger og fattet beslutninger på et rettslig og etisk holdbart grunnlag.

Mange yrkesgrupper blir involvert når man skal planlegge og gjennomføre helse- og sosialtjenestene til eldre mennesker. Det å kunne arbeide tverrfaglig blir dermed viktig. Dette krever at de ulike grupper kan bidra med fagkompetanse for å belyse og iverksette tiltak på et bredere grunnlag enn det egen faglig plattform utgjør. En best mulig kvalitet i eldreomsorgen er derfor avhengig av både fagspesifikk kompetanse og tverrfaglig samarbeid.

Gerontologi, geriatri og eldreomsorg - en begrepsavklaring

Et begrep som dekker de ulike aspektene ved aldring og aldringsprosessen er «gerontologi». Begrepet gerontologi defineres som:

«Læren om aldringen og studiet av aldersrelaterte forandringer i livsprosessene fra oppnådd modenhet til individets død. Gerontologi omfatter basalbiologiske og klinisk - medisinske-, humanistiske og samfunnsvitenskapelige disipliner.»

(Nordisk gerontologisk forening 1977)

Begrepet «geriatri» brukes om sykdommer og funksjonssvikt knyttet til alderdommen. Fagområdene gerontologi og geriatri belyser dermed ulike sider ved aldring og de vurderinger og tiltak som iverksettes overfor eldre.

Eldreomsorg omfatter alle typer helse- og sosialtjenester som kan bidra til å avhjelpe eller kompensere for ulike former for tap man kan oppleve i alderdommen. Tapene kan gjelde tap av helse, mentale eller fysiske funksjoner eller tap av sosialt nettverk. På samfunnsplan omfatter eldreomsorg planlegging, gjennomføring og evaluering av helse- og sosialtjenester på tvers av sektorer og mellom og innenfor ulike institusjoner. På personplan omfatter det alle typer helse- og sosialtjenester som er rettet mot de behov den enkelte har. Felles for disse tjenestene bør være at de tar utgangspunkt i eldre menneskers selvbestemmelse, muligheter og ressurser og at det mellommenneskelige og etiske aspekt blir vektlagt.

2. Mål for studiet

Videreutdanning i aldring og eldreomsorg har som mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere som med høy yrkesetisk standard kan ta initiativ til, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med de eldre, deres pårørende, frivillige medarbeidere og de andre yrkesgruppene innenfor eldreomsorgen.

Studiet skal bidra til at studentene ved endt utdanning har gode kunnskaper om den normale aldringsprosessen og hvordan det oppleves å bli gammel. Studentene skal tilegne seg kunnskaper om behandling og rehabilitering av eldre. Dessuten skal de ha kunnskap om forebygging av sykdom og funksjonssvikt hos eldre både på det samfunnsmessige og på det personlige plan. Videre legges det vekt på at studentene utvikler evne til nytenkning i fremtidig yrkespraksis og at de i samarbeid med de eldre, selv blir dyktige talsmenn/kvinner i forhold til planlegging og beslutninger som vedrører eldre mennesker.

Studentene skal etter endt utdanning:

- A. Ha videreutviklet kunnskaper i gerontologi og geriatri: om aldersforandringer, Eldres levekår, livskvalitet, ressurser, funksjonssvikt, behov, sykdommer, eldre som brukere av helse- og sosialtjenester og samfunnets rammebetingelser
- B. Kunne anvende disse kunnskapene i behandling, omsorg og veiledning av eldre og deres pårørende. Det gjelder også eldre med spesielle behov, herunder aldersdemens
- C. Kunne anvende gerontologisk og annen relevant forskning i arbeidet med og for eldre
- D. Kunne drive forebyggende arbeid ved å vurdere og påvirke ulike faktorer som virker inn på Eldres livssituasjon
- E. Kunne iverksette, i samarbeid med andre yrkesgrupper, rehabiliterende tiltak på person- og samfunnsplan
- F. Kunne ta initiativ til tverrfaglig samarbeid ved å anerkjenne og gjøre bruk av andre faggruppers kompetanse og frivillige medarbeidere på en hensiktsmessig og fleksibel måte
- G. Kunne planlegge og dokumentere egen virksomhet
- H. Kunne tale Eldres sak og påvirke beslutningsprosesser i offentlig og privat sektor
- I. Ha utviklet forståelse og respekt for de Eldres livserfaring og livssituasjon og ta utgangspunkt i dette i arbeidet med eldre
- J. Ha forståelse for hvordan ulike menneskesyn kan få konsekvenser for yrkesutøvelse i forhold til eldre mennesker
- K. Kunne begrunne sine vurderinger og beslutninger på et rettslig og etisk holdbart grunnlag og være kritisk til egen yrkesrolle

3. Innhold

Videreutdanning i aldring og eldreomsorg Oversikt over hovedemner, delemner og studiepoengsfordeling 60 studiepoeng

---

1. Aldring og eldre menneskers livsvilkår	12 studiepoeng
1A: Normal aldring	(6 studiepoeng)
1B: Aldring i sosiologisk, demografisk og kulturelt perspektiv	(6 studiepoeng)
2. Sykdom, funksjonssvikt og mestring i eldre år	18 studiepoeng
2A: Somatiske sykdommer relatert til høy alder	
2B: Alderspsykiatri og aldersdemens	
2C: Mestring, sorg- og tapsreaksjoner i alderdommen	
3. Organisering og utøvelse av helse- og sosialtjenester til eldre mennesker	30 studiepoeng
3A: Organisering av helse- og sosialtjenestene	(6 studiepoeng)
3B: Yrkesutøvelse og arbeidsmåter (9 studiep. + fordypningstema 9 studiep.)*	
3C: Kvalitetsutvikling	(6 studiepoeng)

* Høgskolen velger ett eller flere fordypningstema på 9 studiepoeng slik det er skissert i 3B "Yrkesutøvelse og arbeidsmåter".

Hovedemne 1: Aldring og eldre menneskers livsvilkår

12 studiepoeng

I hovedemne 1 skal studentene fordype seg i ulike aspekter ved eldre menneskers livssituasjon ut fra individuelle, samfunnsmessige og kulturelle perspektiver og rammer. Studentene skal tilegne seg forståelse for hvordan eldre menneskers livshistorie og livssituasjon påvirker deres opplevelse og erfaringer. Det skal legges vekt på at kvinner og menn opplever og mestrer det å bli gammel på forskjellig måte.

Delemne 1 A: Normal aldring (6 studiepoeng)

Sentrale tema:

- Synet på aldring og eldre mennesker i historisk perspektiv
- Eldre menneskers livshistorie og erfaring - betydning for alderdommen
- Aldring; fysisk, psykisk, sosialt og kulturelt
- Funksjonshemming og aldring
- Eldre mennesker med psykisk utviklingshemming
- Den naturlige død, synet på døden i historisk og kulturelt perspektiv

Delemne 1 B: Aldring i sosiologisk, demografisk og kulturelt perspektiv (6 studiepoeng.)

Sentrale tema:

- Befolkningsutvikling
- Eldres levekår og livskvalitet
- Rolle og rolleendring i alderdommen
- Eldres posisjon og påvirkningsmuligheter i politikk og samfunnsliv
- Det å bli gammel i flerkulturelt perspektiv

Hovedemne 2: Sykdom, funksjonssvikt og mestring i eldre år

18 studiepoeng

Omfanget av delemnene i hovedemne 2 er ikke studiepoengsfestet, men høgskolen skal vektlegge tema "utvikling av aldersdemens" spesielt. Høgskolen beskriver i fagplanen hvordan delemnene for øvrig skal vektlegges.

I dette hovedemnet skal studentene tilegne seg økte kunnskaper om de vanligste sykdommer og hvilke konsekvenser sykdommene får for eldre mennesker i deres daglige liv. Kjønnsaspektet skal vektlegges. Det skal legges særskilt vekt på forebyggende arbeid og rehabiliterende tiltak. Studentene skal tilegne seg forståelsen for at årsaker til sykdom ofte er sammensatt av flere faktorer og hvordan disse faktorene påvirker hverandre gjensidig. De skal også få forståelse for hvordan ulike former for tap kan gi psykiske og sosiale problemer og påvirke funksjonsevne og livskvalitet. Tap kan være knyttet til f.eks. det å ha redusert helse og funksjonsevne, det å måtte skifte bolig pga. helsesvikt eller det at ektefelle eller nære venner dør.

Delemne 2 A Somatiske sykdommer relatert til høy alder

Sentrale tema:

- Akutte sykdommer og skader hos eldre mennesker, diagnostikk, behandling og rehabiliteringsprinsipper
- Progredierende og kroniske sykdommer (inkludert sansesvikt), diagnostikk og behandlingsprinsipper
- Medikamentell behandling av eldre
- Ernæring i forhold til helse og sykdom
- Munnhelse
- Forebyggende arbeid i forhold til sykdom og funksjonssvikt hos eldre

Delemne 2 B Alderspsykiatri og aldersdemens

Sentrale tema:

- Depresjoner
- Forvirringstilstander
- Utvikling av aldersdemens
  - Biologiske, psykologiske og sosiale aspekter

- Diagnostiske metoder, differensialdiagnostiske problemer
- Prinsipper og teorier for behandling og omsorg av aldersdemente

Delemne 2 C Mestring, sorg- og tapsreaksjoner i alderdommen

Sentrale tema:

- Evne til omstilling og mestring
- Sorg og sorgreaksjoner
- Krise- og tapsreaksjoner
- Ensomhet, isolasjon og sosiale nettverk
- Eldres opplevelse av kronisk sykdom, funksjonssvikt og det å være hjelpemottaker
- Selvmord blant eldre

Hovedemne 3: Organisering og utøvelse av helse- og sosialtjenester til eldre mennesker

30 studiepoeng

Studentene skal i hovedemne 3 videreutvikle evnen til å iverksette brukerorienterte tjenester til eldre. De skal kunne anvende de lover og forskrifter som gjelder eldre mennesker, og som styrer helse- og sosialtjenestene til denne aldersgruppen. Studentene skal videre skaffe seg oversikt over de ulike omsorgsnivåene og hvilken plass frivillige organisasjoner har i dette arbeidet. Studentene skal lære å bruke disse kunnskapene til å kunne arbeide sammen med de involverte parter, brukere og tjenesteutøvere, på tvers av omsorgsnivåer. Det forutsetter en videreutvikling av egne fagkunnskaper og økt kunnskap om andre yrkesgruppers arbeidsmåter som f.eks. rådgiving, miljø- og nettverksarbeid, pleie og omsorg, forebyggende og rehabiliterende arbeid.

Studentene skal lære å samhandle med eldre mennesker og deres pårørende ut fra innsikt om hvordan det er å være gammel og hjelpetrengende og det å være pårørende til eldre med sykdom eller funksjonssvikt. Brukernes medvirkning i utforming av tjenestene står sentralt. Høy yrkesetisk standard hos yrkesutøvere er en sentral faktor i kvaliteten på helse- og sosialtjenestene. Dette innebærer bl.a. respekt for eldre og deres integritet. Studentene skal derfor utdype sine kunnskaper og forståelse for hvordan menneskesyn og etiske overveielser får konsekvenser for yrkesutøvelsen.

Studentene skal videreutvikle kommunikasjonsferdigheter i forhold til eldre, pårørende og beslutningsmyndigheter.

For å kunne drive kvalitetsutvikling i helse- og sosialtjenestene, skal studentene oppøve ferdigheter i dokumentasjon og planlegging og i bruk av forskningsresultater på en kritisk analyserende måte.

Høgskolens valg av fordypningstema innenfor delemne 3 B.

Hovedemne 3 er inndelt i tre delemner. Innenfor delemne 3 B skal 9 studiepoeng utgjøre et basisinnhold. De resterende 9 studiepoeng skal høgsolen knytte til ett eller flere fordypningstema, hvert på 9 studiepoeng. Fordypningstema kan enten være tverrfaglig eller fagspesifikt.

Organiserer høgsolen mer enn et fordypningstema, velger studenten et av dem. Høgsolens valg av fordypningstema gir utdanningen en faglig profil.

Delemne 3 A: Organisering av helse- og sosialtjenestene (6 studiepoeng)

Sentrale tema:

- Lover som setter rammer for helse- og sosialtjenestene
- Eldres rettsikkerhet, lovbaserte rettigheter og plikter
- Lovgivning og etiske vurderinger
- Familieomsorg, frivillige organisasjoner
- Geriatrisk og psykiatrisk spesialisthelsetjeneste
- Hjemmebaserte, institusjonsbaserte og integrerte tjenester
- Lovregulerte og tilrettelagte boliger
- Samordning av tjenester, planlegging og organisering
- Prioritering av ressurser
- Saksbehandling og utredning

Delemne 3 B: Yrkesutøvelse og arbeidsmåter (9 studiepoeng + fordypningstema 9 studiepoeng)

Sentrale tema:

- Ulike yrkesgrupper og deres faglige tilnærming i arbeid med eldre
- Helse - og sosialarbeid i forhold til miljø, nettverk, pleie og omsorg
- Tiltakskjede/omsorgskjede
- Brukermedvirkning
- Pårørendes situasjon, støtte og veiledning
- Kommunikasjonsteori og samhandling
- Eldre og overgrep
- Undervisning, rådgivning og personalveiledning
- Menneskesyn og konsekvenser for yrkesutøvelse
- Etiske teorier og dilemmaer i vurdering og valg av tiltak

Delemne 3 C: Kvalitetsutvikling (6 studiepoeng)

Sentrale tema:

- Endringsstrategier og kvalitetsutvikling
- Registrering og dokumentasjon av eget og etatens arbeid
- Prosjektplanlegging, gjennomføring og evaluering
- Tolkning og anvendelse av forskningsresultater
- Å arbeide med eldre; positive og problematiske aspekter

4. Arbeidsformer

Studiet har et omfang på 60 studiepoeng og kan tilrettelegges som heltids- eller deltidsstudium. Det skal legges vekt på studentaktive arbeidsformer og det forutsettes derfor at studentene anvender sine kunnskaper og erfaringer fra grunnutdanning og arbeidsliv.

Høgskolen organiserer det faglige tilbud innenfor hovedemne 3 slik det er skissert.

Studenten skal utarbeide en fordypningsoppgave. Emne for fordypningsoppgaven skal være praksisrettet og kan være knyttet opp mot det/de tema som høgskolen har valgt som fordypningstema innenfor delemne 3 B.

Fordypningsoppgaven gjennomføres individuelt eller i gruppe og skal tilsvare 12 studiepoeng (8 uker) i arbeidsomfang. Fagplanen beskriver retningslinjer for godkjenning av arbeidet.

5. Krav til undervisningspersonale

Høgskolen er ansvarlig for at undervisningen bygger på forskning fra det aktuelle felt. Det forutsetter at man benytter undervisningspersonale med formell kompetanse og erfaring fra de aktuelle fagområdene.

FORSKRIFT TIL RAMMEPLAN FOR VIDEREUTDANNING I ALDRING OG ELDREOMSORG

Fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet 1. desember 2005 med hjemmel i lov av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler.

§ 1 Faglig innhold

Videreutdanning i aldring og eldreomsorg skal bestå av følgende hoved- og delemner med angitte studiepoeng:

Hovedemne 1		
Aldring og eldre menneskers livsvilkår		12 studiepoeng
Delemner:		
1A: Normal aldring	6 studiepoeng	
1B: Aldring i sosiologisk, demografisk og kulturelt perspektiv	6 studiepoeng	
Hovedemne 2		
Sykdom, funksjonssvikt og mestring i eldre år		18 studiepoeng
Delemner:		
2A: Somatiske sykdommer relatert til høy alder		
2B: Alderspsykiatri og aldersdemens		
2C: Mestring, sorg- og tapsreaksjoner i alderdommen		
Hovedemne 3		
Organisering og utøvelse av helse- og sosialtjenester til eldre mennesker		30 studiepoeng
Delemner:		
3A: Organisering av helse- og sosialtjenestene	6 studiepoeng	
3B: Yrkesutøvelse og arbeidsmåter	9 studiepoeng + fordypningstema	9 studiepoeng
3C: Kvalitetsutvikling	6 studiepoeng	

Høgskolens styre fastsetter nærmere bestemmelser om fordypningstema under delemne 3B

§ 2 Fastsetting av fagplan

Bestemmelser om det faglige innholdet i emnene utover det som følger av rammeplanen fastsettes av høgskolens styre og tas inn i en fagplan.

§ 3 Fordypningsoppgave

Det skal utarbeides en fordypningsoppgave i et relevant faglig emne. Høgskolens styre fastsetter nærmere bestemmelser om fordypningsoppgaven.

§ 4 Vurderingsordninger og eksamen

Høgskolens styre fastsetter vurderingsordninger. Bestemmelsene tas inn i fagplanen.

Eksamen organiseres og gjennomføres innenfor rammene av den eksamensforskrift med utfyllende regler som fastsettes ved den enkelte høyskole.

Eksamensformen skal reflektere arbeidsformene som er brukt i studiet.

Det skal avlegges to prøver som til sammen skal omfatte kunnskaper fra hele studiet. Høgskolen fastsetter om fordypningsoppgaven skal inngå som en av prøvene.

§ 5 Vurderingsuttrykk

Høgskolens styre fastsetter vurderingsuttrykk innen de rammer som er fastsatt ved egen forskrift, jf. lovens § 3-9 (6).

§ 6 Karakterutskrift

Det utstedes karakterutskrift til studenter som har fullført videreutdanningen. Av karakterutskriften skal det framgå hvilke prøver som er avlagt med angivelse av omfang, resultat og når de er avlagt.

Tittel på fordypningsoppgaven skal framgå av karakterutskriften.

§ 7 Opptakskrav

Krav til opptak er 3-årig helse- eller sosialfaglig utdanning fra høgskole eller universitet og minst ett års relevant yrkespraksis etter fullført utdanning. Søkere med 2-årig helse- og sosialfaglig utdanning etter tidligere rammeplan kan også tas opp. Søkere med annen 3-årig høgskole- eller universitetsutdanning kan etter særskilt vurdering tas opp. Høgskolens styre kan selv fastsette utfyllende bestemmelser.

§ 8 Ikrafttreden

Denne forskrift trer i kraft straks.